

VRAGEN EN KORTE MEDEDEELINGEN.

LITERATUUROVERZICHT.

No. 34.

Het levensdoel van den natuurvorschcr bestaat daarin dat hij de waarheid over de natuur tracht te vinden en dan zijn ontdekkingen in een vorm aanbiedt, waarin ook anderen er nut van hebben.

Maar de droeve zijde van het leven van den natuurvorschcr is het feit, dat hij weinig menschen om zich heeft, die zijn arbeid en hare resultaten kunnen volgen en begrijpen.

Prof. CHARLES SEDGWICK MINOT.

Die Aufgabe des Naturforschers in der Welt.

Er is pas een prachtig systematisch boek over de Vogels verschenen; een noodzakelijke aanschaf voor elkeen, die de natuur wenschc te kennen, n.l.: *Die Vögel, Handbuch der systematischen Ornithologie, von Prof. Dr. Reichenow*. Zooals ik al vaak duidelijk heb trachten te maken, mag systematiek in de natuurstudie nooit *doel* van onderzoek zijn, maar slechts *middel*; een begin — en eindoverzicht ons gevende over al de vormen die er zijn; die met met elkaar vergeleken moeten worden; die door ons op de aarde op hun plaats gezet dienen te worden; die ons steeds in vormen en kleuren, bewegingen en gewoonten voor den geest behooren te staan, wanneer wij de natuur bestudeeren; systematiek is eerst het a-b-c bij onze beginstudies en later is het onze index. Welnu, een *index* van een groot dik werk, (het boek der natuur) moet een ieder steeds bij de hand hebben, indien hij dit boek bestudeeren wil; maar nooit zal hij de rollen verwisselen en denken dat de *index raadplegen op zich zelf al de studie is*. Ik heb dagelijks al mijn prachtige en talrijke systematische werken in handen maar dit is 'steeds of voorbereiding, of slotoverzicht van een studie.

Aldus diene men dit prachtige werk van Dr. Reichenow dan ook te beoordeelen. (2 deelen à 16.63 M. Stuttgart. Enke Verlag.) Er moeten echter helaas twee aanmerkingen gemaakt worden op dit standaardwerk. Het wil een overzicht geven over alle bestaande vogelvormen en.... schiet daarin toch ten slotte te kort, evenals meer dergelijke werken dat doen en er zich dan met een laf excuusje van »gebrek aan plaats« afmaken. Wat drommel! Prof. Reichenow is toch waarachtig de eerste de beste niet, en als deze universeele vogelkenner een handboek gaat schrijven, zal de uitgever hem toch ook wel volume genoeg kunnen verschaffen voor zijn werk, indien hij dit bepaald eischt. Voor wien b.v. The Catalogue of the British Museum te duur is, of das Tierreich te uitgebreid, moest juist zoo'n boek in beknotten vorm toch alles geven.

Juist systematiek, zijnde het a-b-c, of de Index voor studie, is een vak dat *half of gedeeltelijk* afgewerkt, bijna heelemaal geen nut heeft. Veel beter kan men *biontologisch* een dierenafdeeling kort schetsen zonder hinderlijke hiaten bij 't gebruik te laten bestaan, daar de *levensverschijnselen* toch oneindig zijn, en nooit volledig behandeld kunnen worden, dan een *eindig* vak als de systematiek. Met de oneindige biontologie is het precies zoo als de fijnzinnige Hudson opmerkt in zijn »British Birds«: »Verbeeld u het feit dat een beginnening een half dozijn verhandelingen zoo lang en uitgebreid als ge wilt, gelezen en herlezen heeft over een bepaalde species, en toegerust met al deze kennis ten slotte er op uittrekt om nu zelf waar te nemen. Het zal hem dan verwonderen, hoeveel er in de beschrijvingen ontbreekt. Hij zal eerst denken dat de schrijvers haastig of vluchtig hebben gewerkt, dat zij goede gelegenheden voorbij hebben laten gaan, en veel hebben weggelaten dat niet weggelaten had mogen worden. Maar na langer geobserveerd te hebben zal hij de interessante opmerking maken, dat levende wezens ons steeds weer voor nieuwe feiten plaatsen. Zoo zal hij inzien dat er een grens moet zijn bij het te boek stellen van deze levensverschijnselen; dat de levens-geschiedenis van een dier in geen enkel boek uitgeput kan worden, hoe dik het ook mag zijn. De langste verhandeling over een dier is nauwelijks completer of bruikbaar dan de kortste, die slechts de algemeene punten aangeeft. Dat komt omdat dieren geen automaten zijn; hun handelingen hebben oneindige variaties«. Hoe geheel anders is het met de systematiek; ik beschouw de excuserende zin van Reichenow »Bei der grossen Zahl der gegenwärtig bekannten Vogelarten musste für diese eine Auswahl getroffen werden; doch sind alle europäischen Vögel, die in den deutschen Kolonien vorkommenden Arten in möglichster Vollständigkeit und alle sonst wichtigeren Arten beschrieben worden«, dan ook als een poover moment in dit schoone werk. Mijn tweede opmerking is dat het véél overvloediger geïllustreerd had moeten worden; zooals het thans is, moet men toch iedere keer weer naar zijn bibliotheek om een ander boek er bij op te slaan, indien de vormen eens niet helder voor den geest staan.

In het nummer van 15 Oct. brengt de heer Thijssc de vraag ter sprake of *vogels veel vlinders*

elen. In het mooie en critische werk van Douglas Dewar en Frank Finn, getiteld: »The making of species.« (1909) wordt juist ook deze vraag zeer uitvoerig behandeld, naar aanleiding van Mimikry en natuurlijke teeltkeus. Het feit wordt hier ten zeerste betwijfeld; uit de hier bekende totale literatuur kunnen slechts de volgende goed gestaafe observaties worden bij elkaar gescharreld 1): als gevolg van 5-jarige observatie in Afrika kon Marshall slechts 8 gevallen opsommen, dat vogels vlinders vingen. In drie gevallen was de vlinder »waarschuwend« gekleurd, of in elk geval zéér »zichtbaar«! In twee gevallen slechts, miste de vogel zijn prooi 2). Gedurende 6 jaar observatie in Indië en Ceylon, kon Kolonel Yerbury zes gevallen opnoemen, dat vogels vlinders vingen of dat poogden te doen. Hij zegt bovendien: »Volgens mijn opinie is een alles afdoende reden voor de zeldzaamheid van dit geval, dat de vlinders in hun lichaam een minimum eetbare stof (de romp) en een maximum oneetbare (de vleugels, etc.) bezitten 3); Kolonel Bingham kon van 1878—1891 in Burma slechts 2 gevallen opgeven.

Er moet echter de aandacht op gevestigd worden dat de gevaarlijkste vijanden van de vlinders niet die vogels zijn welke vliegende insecten vangen. Dat zijn de vogels die heel handig vliegen kunnen vangen, en die kijken niet naar de relatief vleesch-looze vlinders. Maar men ziet vaak vlinders met kapotte vleugels, en dat zijn de dieren die zittend door een vogel overvallen, toch nog ontkomen zijn; en de vogels die in boschjes en boomen hun voedsel opsnorren zijn de soorten, die dit op hun geweten hebben.

Bölsche werkt in zijn »Stirb und Werde« op: »Er bestaat tegenwoordig niets, dat niet uit Theoriefangst op de een of andere manier bestreden wordt. Er zijn zelfs sceptische geesten, die (gedeeltelijk uit angst voor een toenadering van de dieren tot de menschenziel) de geheele dieren-psychologie op den achtergrond willen duwen als twijfelachtige wetenschap. Dat zijn allemaal kleine momentele bespottelijkheden in de debattenijver. Dit wordt, van een anderen kant bekeken, ook zoo aardig uitgedrukt door het volgende citaat, dat ik laatst in de Nederl. pers vond: »Het is de aanschouwing, die ons onderwijs begint op te vreten! D. w. z. de aanschouwing in de letterlijke beteekenis: het zien. Alles moet »gezien« worden! »Hebt gij het over het kalf, brengt het in de school«. Niets is in den geest, wat niet te voren in de zinnen was. Kijken! Kijken! Zeggen komt er wel bij te pas, maar alleen om het kijken intensiever te maken. Men zit met open mond te kijken en wordt suf van het enkel aanschouwen«.

Welnu, deze tijd-ziekte is ook in de Biologische studie doorgedrongen; heel erg zelfs! Later krijgen we natuurlijk weer het tegenovergestelde voor eenige tientallen van jaren en... dan is het natuurlijk wèér verkeerd. Waarom kan de mensch in zijn studie-streven toch niet eindelijk eens alle stroomingen gelijkelijk tot hun recht laten komen, en aan iedere strooming een blijvend vertegenwoordigingsrecht verschaffen?

Deze overdenking leidt mij van zelf tot de beteekenis van sommige wereldbekende studie vruchten van den pas overleden grooten biontoloog Wallace. Zooals men weet stond deze groote geleerde ietwat alléén in de natuurstudie door het standpunt, hetwelk hij innam in vele hedendaagsche standpunten in de natuurwetenschap. Ik kan daarop hier helaas niet dieper ingaan, maar heb eenigen tijd geleden al sterk aanbevolen zijn laatste groote werk aan te schaffen, dat een paar jaar geleden verschenen is en dat hij zelf in de voorrede zijn geestelijk testament noemt, n.l. zijn »World of Life«. Tegenwoordig wordt zijn »Natuurlijke teeltkeus«, theorie en zijn Mimikry overal weer heftig aangevallen en bij de meeste schrijvers blijft er niet veel van over. Dat zit nu tegenwoordig weer eens in de lucht. Leest men Bates' mooie werk: *A naturalist on the river Amazone* of het ongeveer gelijksoortig gedachte werk van zijn volgeling Belt: *A naturalist in Nicaragua* of de werken van Wallace zèlf, dan is 't alsof er niets meer bestaat dat tegen deze theorieën pleit. Bestudeert men het nieuwe studie-werk van Professor Poulton: *Essays on Evolution*, dan ziet men wel wat »contra's« maar toch ook héél veel »pro's.« Maar volgen we het bovengenoemde critische werk van Dewar and Finn, dan blijft er niet héél veel van alles over (zie pag. 226—251). Het gaat natuurlijk ook hier en daar wel eens om de eeuwige strijd *Kosmos of Chaos*.

In Dewar's aardige, joviale boek *Jungle Folk* (Indian Natural History Sketches, London 10.6 Sh.) staat op pag. 81: »Misschien zal men mij beschuldigen van nooit een gelegenheid voorbij te laten gaan zonder de theorie van de natuurl.-teeltkeus aan te vallen, maar ik heb er heusch ook wel reden voor. Als ik ongelijk heb, waarom staan de orthodoxe biologen dan niet op, om mijn constateeringen en argumenten te weerleggen? Zoo is b.v. mijn idee dat het zwarte vederkleed van de meerkoet niet slechts het product van natuurlijke teeltkeus is, maar positief nadeelig voor hem, en dat hij een nóg veelvuldiger soort zou zijn, indien hij bij al zijn tegenwoordige gewoonten en eigenschappen, ook nog een minder opvallende kleur had.

Ik houd vol, dat vele organismen positief-nadeelige eigenschappen bezitten, en dat ze tòch in den strijd om 't bestaan zegevieren. Natuurlijke teeltkeus heeft de dieren en planten te aanvaarden zooals zij ze vindt — hun goede zoowel als hun slechte eigenschappen. Indien een soort eenmaal een zeker standpunt heeft bereikt, dan blijft zij wel bestaan, ten spijt van enkele gebreken.

P. J. BOLLEMAN VAN DER VEEN.